

УДК 792.82:7.072.3
DOI: 10.31866/2616-7646.4.1.2021.236231

АПОЛЛОНІЙСЬКИЙ МОДУС БАЛЕТНОЇ КРИТИКИ І ТЕОРІЇ АКІМА ВОЛИНСЬКОГО

Підлипська Аліна Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, професор,
Київський національний університет культури і мистецтв,
Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7892-337X>,
alinaknukim@ukr.net

Мета статті – виявити сутність аполлонійського в балетній критиці й теорії Акіма Волинського. **Методологія.** На основі аналізу історіографії проблеми, першоджерел (критичні статті Волинського та його теоретична праця «Книга радінь»), застосування хронологічного й культурологічного підходів, порівняння діонісійсько-аполлонійської концепції давніх греків та підходів до її тлумачення Волинського проведено науково об'єктивне дослідження. **Наукова новизна.** Уперше проаналізовано аполлонійські інтенції балетної критики й теорії Волинського. **Висновки.** На формування ідейно-естетичних основ балетної критики й теорії Акіма Волинського істотно вплинув Ф. Ніцше з ідеєю дихотомії аполлонійського й діонісійського та ідеєю надлюдини. Народження нової людини на початку ХХ ст. Волинський пов'язував зі шляхом від діонісійського – хаотичне, вакхічне, матеріальне, всюдозволене, до аполлонійського – вольове, розумне, самодостатнє, духовне, ідеальне. Підґрунтям філософсько-історичного осмислення генези й розвитку класичного танцю Акім Волинський вважав культуру Давньої Греції; хоча світогляд давніх греків визначали два модули буття – Хаос і Космос, їхнє мислення вирізняла внутрішня суперечливість як поєднання двох начал: ірраціонально-стихийного (діонісійського) і раціонально-гармонійного (аполлонійського). Класичний танець для Волинського – утілення ідеальної краси, продовження античної сакрально-танцювальної традиції. У критичних статтях він спонукає до пошуку сакрального початку в сучасних балетних постановках. Припускаємо, що, розробляючи теорію класичного танцю, Акім Волинський виходив з космогонічної концепції давньогрецького філософа Емпедокла, який надавав особливого значення стихіям вогню і землі. У Волинського дух уособлює вогонь (стрибок), а тіло – землю (партерні рухи).

Ключові слова: Акім Волинський; критика балету; аполлонійство; діонісійство; класичний танець; балет.

АПОЛЛОНИЙСКИЙ МОДУС БАЛЕТНОЙ КРИТИКИ И ТЕОРИИ АКИМА ВОЛЫНСКОГО

Пидлыпская Алина Николаевна,
кандидат искусствоведения, профессор,
Киевский национальный университет
культуры и искусств,
Киев, Украина,
<https://orcid.org/0000-0002-7892-337X>
alinaknukim@ukr.net

APOLLONIAN MODE OF BALLET CRITICISM AND THEORY OF AKIM VOLYNSKY

Alina Pidlypska,
PhD in Art Studies, Professor,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-7892-337X>
alinaknukim@ukr.net

Цель статьи – выявить сущность аполлонийского в балетной критике и теории Акима Волынского. **Методология.** На основе анализа историографии проблемы, первоисточников (критические статьи Волынского и его теоретический труд «Книга ликований»), применения хронологического и культурологического подходов, сравнения дионисийско-аполлонийской концепции древних греков и подходов к ее толкованию Волынским проведено научно объективное исследование. **Научная новизна.** Впервые проанализированы аполлонийские интенции балетной критики и теории Акима Волынского. **Выводы.** На формирование идейно-эстетических основ балетной критики и теории Акима Волынского существенно повлиял Ф. Ницше с идеей дихотомии аполлонийского и дионисийского и идеей сверхчеловека. Рождение нового человека в начале XX в. Волынский связывал с дорогой от дионисийского – хаотического, вакхического, материального, вседозволенного, к аполлонийскому – волевое, умное, самодостаточное, духовное, идеальное. Основой философско-исторического осмысления генезиса и развития классического танца Аким Волынский считал культуру Древней Греции; хотя мировоззрение древних греков определяли два модуса бытия – Хаос и Космос, их мышление отличала внутренняя противоречивость как сочетание двух начал: иррационально-стихийного (дионисийского) и рационально-гармоничного (аполлонийского). Классический танец для Волынского – воплощение идеальной красоты, продолжение античной сакрально-танцевальной традиции. В критических

The purpose of the article is to reveal the essence of Apollonian in ballet criticism and the theory of Akim Volynsky. **Methodology.** This scientific study was conducted based on the analysis of the historiography of the problem, primary sources (critical articles by Volynsky and his theoretical work “Book of Jubilation”), application of chronological and culturological approaches, comparison of the Dionysian-Apollonian concept of the ancient Greeks and approaches to its interpretation Volynsky. **Scientific novelty.** The Apollonian intentions of ballet criticism and the theory of Akim Volynsky were analyzed for the first time. **Conclusions.** The formation of the ideological and aesthetic foundations of A. Volynsky’s ballet criticism and theory was significantly influenced by F. Nietzsche with the idea of the Apollonian and Dionysian dichotomy and the idea of a superhuman. A. Volynsky connected the birth of a new person at the beginning of the twentieth century with the path from the Dionysian – chaotic, Bacchic, material, permissive, to the Apollonian – strong-willed, intelligent, self-sufficient, spiritual, ideal. A. Volynsky considered the culture of Ancient Greece to be the basis of philosophical and historical comprehension of the genesis and development of classical dance, although the worldview of the ancient Greeks was determined by two modes of being – Chaos and Cosmos; their thinking was distinguished by internal contradiction as a combination of two principles: the irrational-spontaneous (Dionysian) and rationally harmonious (Apollonian). For Volynsky, classical dance is the embodiment of ideal beauty, a continuation of the ancient sacred dance tradition. In his critical articles, he encourages

статтях он побуждає до пошуку сакрального початку в сучасних балетних постановках. Припускаємо, що при розробці теорії класического танца Аким Волинський виходив з космогонічної концепції давньогрецького філософа Емпедокла, котрий надавав виключальне значення стихіям вогня і землі. У Волинського дух олицетворює вогонь (прыжок), а тело – землю (партерные движения).

Ключевые слова: Аким Волинський; критика балета; аполлонізм; діонісизм; класический танец; балет.

the search for a sacred beginning in contemporary ballet performances. We assume that developing the theory of classical dance, Akim Volynsky proceeded from the cosmogonic concept of the ancient Greek philosopher Empedocles, who attached special importance to the elements of fire and earth. According to Volynsky, the spirit represents fire (jump), and the body – the earth (parterre movements).

Keywords: Akim Volynsky; ballet criticism; Apollonianism; Dionysianism; classical dance; ballet.

Актуальність теми дослідження. Творчість відомого публіциста, літературного й театрального критика, мистецтвознавця й філософа Акіма Волинського (1863–1926) не втрачає своєї актуальності і в історичному, і в методологічному, педагогічному та ін. ракурсах досліджень. Вагомий внесок Волинський зробив у становлення професійної балетної критики й теорії класического танцю. У публіцистичних та науково-популярних працях Волинського, присвячених балету, простежується протест проти надмірної матеріалізації мистецтва, хаосу, діонісизма, декларується прагнення ствердити аполлоністичні канони в мистецтві та його критиці. Дослідження аполлоністичних інтенцій є важливим для розуміння естетико-філософських позицій А. Волинського та причин тривалого невизнання його балетознавчих праць у СРСР.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом поживилася зацікавленість художньо-критичною творчістю А. Волинського. З'явилася низка досліджень, у яких автори лише побіжно торкаються його балетної критичної й теоретичної діяльності (Бабак, 2014; Котельников, 2008; Пименова, 2013; Толстая, 2013). О. Государев розглядає науковий доробок Волинського як теоретика класического танцю (Государев, 2007). Важливою для розуміння ролі праці А. Волинського «Книга радін» у становленні теорії класического танцю є стаття Г. Лебедевої (Лебедева, 2008). Однак спеціального дослідження балетознавчих творів критика в оптиці аполлоністичних ідей проведено не було.

Мета статті – виявити сутність аполлоністичного в балетній критиці та теорії Акіма Волинського.

Виклад основного матеріалу. Філософи Срібного віку здійснили критичне переосмислення попереднього культурно-історичного досвіду й рецепцію духовно-мистецької та інтелектуальної спадщини. Продовжуючи духовні пошуки мислителів ХІХ ст., представники релігійно-філософського ренесансу, до якого відноситься й А. Волинський, успадковували інтелектуальний багаж оригінальних ідей своїх попередників, зробивши значний внесок у розвиток метафізики, гносеології, етики, естетики, мистецтвознавства, а Волинський – у розвиток балетознавства й балетної критики.

Філософія Ніцше з її тезою про світ як арену боротьби між аполлоністичним і діонісійським початками буття створила підґрунтя для дискусій з питання спів-

відношення язичницького і християнського первнів у культурі, й тим самим відкрила дорогу для пошуків релігійних орієнтирів на теренах Російської імперії. Так, А. Волинський ще на початку 1890-х років порушив питання про необхідність нового мистецтва, і саме йому належить пріоритет актуалізації ніцшеанського аполлонівсько-діонісійського начала в журналі «Північний вісник» (рос. «Северный вестник»). Цей журнал вважається першим модерністським виданням у дореволюційній Росії. Провідним теоретиком-ідеологом і критиком цього видання став А. Волинський, який перетворивши його на виразника ідей російського символізму, під яким розумів «художню єдність світу явищ з таємничим світом божества» (Волинский, 1896, с. 254).

У 1896 р. А. Волинський друкує «Літературні нотатки: Аполлон і Діоніс», де позиціонує діонісійство і аполлонійство як методологічні орієнтири культури кінця XIX – початку XX ст., чітко висловлюється на підтримку аполлонійства в творчості та критиці. «Аполлон, великий дух краси, – пише А. Волинський, – створює чарівні міражі на поверхні світу. Явища виникають за явищами, але кожне з них, у певну хвилину, розпливається в ніщо, зникає і тоне в безформній стихії Діоніса. Велика правда життя не в явищах, не в визначеності індивідуальних, людських і побутових форм, а в тому, що приховано під чарівним покривом краси, – у царстві смерті, у законі руйнування і звільнення від будь-якої обмеженості» (Волинский, 2001, с. 185).

А. Волинський заперечує ідейний симбіоз, взаємодію аполлонійських та діонісійських ідей: «Союз Аполлона з Діонісом може мати тільки трагічний характер. Все індивідуальне приречене на загибель, і сама краса в житті, як рідкісне поєднання зовнішніх сил, слугує тільки зловісним покривалом над безоднею розкладання» (Волинский, 2001, с. 188).

Дві центральні ідеї, пов'язані з філософією Ніцше, що вплинули на А. Волинського, – це дихотомія аполлонійського й діонісійського начал, а відтак антиномія культури з її впорядкованістю, ієрархічністю і стихійністю, хаотичність творчого начала. Та друга ідея – це ідея надлюдини, яку Волинський використовував для побудови гіпотези про нову людину. Критик справедливо вказував на те, що слід розрізнати «свободу зовнішню» і «свободу внутрішню». Два види свободи тісно взаємопов'язані між собою, але пріоритет він віддавав «свободі внутрішній», без якої неможливий будь-який прогрес, будь-яка творчість.

Народження нової людини А. Волинський пов'язував саме зі шляхом до Аполлона. 1908 року в «Огляді театрів» (Волинский, 1908а) він писав: «Від Діоніса до Аполлона: такий, на мою думку, лозунг сучасної хвилини... Треба йти далі, до людей, у кривавий потік історії, безжально руйнуючи все старе й виразно створюючи все нове. А для такої великої історичної роботи потрібна, перш за все, злитість внутрішніх сил людини, узгоджений ритм розуму й серця. Під духовним впливом Аполлона народжується нова людина. Ми йдемо до Аполлона» (Цит. за Дмитриев, 2009, с. 13).

У наступному 323-му номері цієї ж газети надрукований відгук Волинського про танці І. Дункан, де аполлонівська тема звучить на повну силу: «...мистецтво танцю взагалі та її танцю я безумно люблю. У танцях Дункан... я відчуваю світлий, строгий ритм нового духовного танцю, вібрацію нової пластики, пластики нового Аполлона. Ось-ось, і вона вже не буде танцювати на тему Ботічеллі, тему занадто

психологічну, не цільну і занадто, як сказав, нейтральну за своїм настроєм, а буде танцювати бурхливий танець новонародженої цільної людини – із тим розмахом веселощів, які киплять у нашому дусі, коли він раптом побачить і зрозуміє наше серце» (Волинський, 1908b). І тут чітко проявилися естетико-філософські орієнтири Волинського не лише на аполлонізм Ніцше, а й на ідею надлюдини. Матеріал завершується бажанням Волинського говорити з Дункан «про Грецію, про танці, про культ Аполлона, яким дихаю, на який молюся» (Волинський, 1908b).

Перші розгорнуті рецензії на балети й публіцистичні виступи А. Волинського, присвячені балетному театру, з'явилися в 1911 р. у виданні «Біржові відомості». Уже в теоретичній статті «Священнодійство танцю» він декларує, що балет є продовженням аполлонійського начала давнього танцювального мистецтва й домінування духовного начала над побутовим, (Волинський, 2002, с. 42).

Під справжнім мистецтвом Акім Волинський розумів твори, у яких на ідеалістичному ґрунті нерозривно поєднувалися естетичні та моральні інтереси й цінності, він відстоював пріоритет ідеально-духовного начала над началом зовнішнім, формальним, вторинним, матеріальним. Для Волинського класичний танець був уособленням вищої краси, а його сакральні начала вічні й незмінні; їх треба тільки вміти знайти в сучасних його варіантах, і в першу чергу – у танці класичному, який є безпосереднім продовженням античної сакрально-танцювальної традиції.

Першим серйозним дослідженням символічної природи класичного танцю стала «Книга радінь» (рос. «Книга ликований», 1925) Акіма Волинського. Виявивши генетичний зв'язок між класичним танцем й античними священнодійством, мистецтвознавець довів сакральне підґрунтя класичного танцю і появу з нього романтичного й академічного балету. Волинський створює теорію балету як вершини досягнення людського генія, адже балет для нього є найвищою духовною діяльністю, перетворенням тіла в дух. Простежуючи еволюцію класичного танцю від античності, критик намагається досягнути психологічне наповнення балетних поз.

Ідеальний балет, на думку Акіма Волинського, може з'явитися як результат «...гармонічної співдружності всіх трьох дієвих сил: композитора, балетмейстера й лібретиста» (Волинський, 2008, с. 237). При цьому пластичні символи мови танцю мають відповідати музичним малюнкам, лібрето «повинно бути перекладом музично-пластичних тем на мову поетичного слова» (Волинський, 2008, с. 233), балетмейстер повинен мати «музичне мислення» й «талант мислити геометричними подобами рухів і поз» (с. 236), а композитор «повинен вміти розчиняти в звуку класичні фігури танцю» (с. 236).

Культура Давньої Греції стає для Акіма Волинського фундаментом філософсько-історичної аналітики становлення класичного танцю. Так, давні греки вважали, що тіло здатне говорити, а танець є інструментом його мовлення. «Не кожен, дивлячись на балет, наділений відчуттям радіння розкутого танцюючого тіла, де кожен палець має своє значення, де рукам наданий вільний хід і врівноваженість для кожної пози, а ногам – свобода й невимушеність. Все в балеті пряме, витягнуте надійною струною, що дає високий акорд», – зазначає Л. Митрохіна (Митрохіна, 2018), розмірковуючи над теорією Акіма Волинського. У «Книзі радінь» мистецтвознавець стверджує: «Вертикальне положення відображає лик людини, стояння на пальцях представляє її апофеоз» (Волинський, 2008, с. 25). Стрибок у повітрі (елевація) повинен бути спрямованим у небо, а тіло – випромінювати

дух, стаючи інструментом вогню. Усе це свідчить про знайомство А. Волинського з філософією давньогрецького мислителя Емпедокла, його космогонічною концепцією, де вогонь, повітря, вода й земля чуттєві стихії, архе, першоелементи, вихідний фізичний матеріал космосу, результатом взаємодії яких є людина і світ. Емпедокл надає виключного значення стихіям вогню й землі, протистояння яких визначає структуру світобудови. При цьому вогонь, верхня діяльна, активна, духоподібна стихія, а нижня – мляво-холодна стихія землі. Кожна річ складається з цих начал, і її цінність визначається тим, що в ній переважає – «верхня» або «нижня». Людина – не виняток з цього правила. Вона теж відтворює первинний світовий дуалізм: її душа за своєю природою вогнеподібна, вона походить із чистої небесної субстанції; тіло, навпаки, в своїй основі – породження землі (Се-мушкин, 1985, с. 90).

У теорії Акіма Волинського йдеться про здатність живого поетизованого сприйняття балету. Він вважав, що сприймати мистецтво балету може тільки той, хто сам горить у цей час, у тому ж паралельному трепеті, відкривши до зустрічі всі просвіти своєї душі. При цьому вогонь, на думку О. Лосева, – це страшний і трагічний символ давньогрецького естетичного світовідчуття. Вся класична антична гармонійність, що виразно виявляє себе в природі й культурі, є тільки періодичне оформлення Хаосу, який вищий і могутніший самих богів. Ця тимчасова гармонія набула в античності чітких пластичних форм, на переконання О. Лосева, саме тому, що античній людині в її досвіді була первинно дана та хаотична безодня, з якої виходять і в яку входять усі речі. Космос і Хаос завжди протистоять у наявному; і якраз вогонь, більш ніж будь-яке інше начало, демонструє цю буттєву діалектику форми і безформності (Лосев 1994, с. 184-185).

Світогляд давніх греків визначали два модуси буття – Хаос і Космос, а тому їхнє мислення вирізняла внутрішня суперечливість як поєднання двох начал: ірраціонально-стихійного (діонісійського) і раціонально-гармонійного (аполлонійського). Однак за всієї їхньої уявної різноманітності, вони невіддільні одне від одного: у моністично побудованому бутті панує вища гармонія гармонії і дисгармонії. За звичним «класичним» оптимізмом греків, за світлим і пластичним фасадом грецької культури завжди були відчутними прояви сумніву й відчаю, які давали змогу впізнати відчуття фатальної близькості Хаосу. Але Акім Волинський наполягав на єдиному можливій аполлонійській сутності класичного танцю та балету в цілому.

Наукова новизна. Вперше проаналізовано аполлонійські інтенції балетної критики й теорії Акіма Волинського.

Висновки. На формування ідейно-естетичних основ балетної критики й теорії Акіма Волинського істотно вплинув Ф. Ніцше з ідеєю дихотомії аполлонійського й діонісійського та ідеєю надлюдини. Народження нової людини на початку ХХ ст. Волинський пов'язував зі шляхом від діонісійського – хаотичне, вакхічне, матеріальне, всюдозволене, до аполлонійського – вольове, розумне, самодостатнє, духовне, ідеальне.

Підґрунтям філософсько-історичного осмислення генези та розвитку класичного танцю Акім Волинський вважав культуру Давньої Греції, хоча світогляд давніх греків визначали два модуси буття – Хаос і Космос; їхнє мислення вирізняла

внутрішня суперечливість як поєднання двох начал: ірраціонально-стихійного (діонісійського) і раціонально-гармонійного (аполлонійського).

Класичний танець для Волинського – утілення ідеальної краси, продовження античної сакрально-танцювальної традиції. У критичних статтях мистецтвознавець спонукає до пошуку сакрального початку в сучасних балетних постановках.

Припускаємо, що, розробляючи теорію класичного танцю, Акім Волинський виходив з космогонічної концепції давньогрецького філософа Емпедокла, який надавав особливого значення стихіям вогню і землі. У Волинського дух уособлює вогонь (стрибок), а тіло – землю (партерні рухи).

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бабак, Е. Н. (2014). Философско-эстетические взгляды Акима Волинского. *Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»*, 20, 464-469.
- Волинский, А. Л. (1896). Новые течения в современной русской литературе. *Северный вестник*, 12, 2, 233-264.
- Волинский, А. (1908а, 29 января). А. Л. Волинский о русском искусстве. *Обозрение театров*, 16-17.
- Волинский, А. (1908b, 30 января). А. Л. Волинский о танцах Дункан. *Обозрение театров*, 12.
- Волинский, А. Л. (2001). Литературные заметки: Аполлон и Дионис. В Ю. В. Синеокая (Сост.), *Нище: Pro et contra*. Издательство Русского Христианского гуманитарного института.
- Волинский, А. Л. (2002). *Статьи о балете*. Гиперион.
- Волинский, А. Л. (2008). *Книга ликований. Азбука классического танца*. Лань, Планета музики.
- Государев, А. А. (2007). Человек эпохи Возрождения (Аким Волинский как теоретик классического танца). *Вестник Русской христианской гуманитарной академии*, 8(1), 209-217.
- Дмитриев, П. В. (2009). «Аполлон» (1909–1918): *Материалы из редакционного портфеля*. Балтийские сезоны.
- Котельников, В. А. (2008, 26 февраля). *Воинствующий идеалист Аким Волинский*. Literary.RU. https://www.literary.ru/literary.ru/show_archives.php?subaction=showfull&id=1204022521&archive.
- Лебедева, Г. (2008). Аким Волинский и разоблачение ликов. В А. Л. Волинский, *Книга ликований. Азбука классического танца* (с. 5-11). Лань, Планета музики.
- Лосев, А. Ф. (1994). *История античной эстетики* (Т. 8, Кн. 2). Искусство.
- Митрохина, Л. (2018). Гипноз русской Терпсихоры. Абрам Григорьевич Раскин. Либретто и сценарии. *Петербургские искусствоведческие тетради*, 49, 169-196.
- Пименова, И. И. (2013). *Становление и развитие мировоззрения А. Л. Волинского (1880-е – начало 1900-х гг.)* [Диссертация кандидата исторических наук]. Российский университет дружбы народов, Москва.
- Семущин, А. В. (1985). *Эмпедокл*. Мысль. С. 17
- Толстая, Е. Д. (2013). *Бедный рыцарь. Интеллектуальное странствие Акима Волинского*. Мосты культуры, Гешарим.

REFERENCES

- Babak, E. N. (2014). Filosofsko-Esteticheskie Vzgliady Akima Volynskogo [Akym Volynskiy Philosophical and Aesthetic Views]. *Vcheni Zapysky Kharkivskoho Humanitarnoho*

- Universytetu "Narodna Ukrainska Akademiia" [Research Bulletin of Kharkiv University of Humanities "People's Ukrainian Academy", 20, 464-469 [in Russian].
- Dmitriev, P. V. (2009). "Apollon" (1909–1918): Materialy iz Redaktsionnogo Portfelya [“Apollon”(1909-1918): Editorial portfolio]. Baltiiskie sezony [in Russian].
- Gosudarev, A. A. (2007). Chelovek Epokhi Vozrozhdeniya (Akim Volynskii kak Teoretik Klassicheskogo Tantsa) [Renaissance Man (Akim Volynsky as a Theorist of Classical Dance)]. *Vestnik Russkoi Khristianskoi Gumanitarnoi Akademii* [Review of Russian Christian Academy for Humanities], 8(1), 209-217 [in Russian].
- Kotelnikov, V. A. (2008, February 26). *Voinstvuyushchii Idealist Akim Volynskii* [Militant Idealist Akim Volynsky]. Literary.RU. https://www.literary.ru/literary.ru/show_archives.php?subaction=showfull&id=1204022521&archive [in Russian].
- Lebedeva, G. (2008). Akim Volynskii i Razoblachenie Likov. In A. L. Volynskii, *Kniga Likovanii. Azbuka Klassicheskogo Tantsa* [The Book of Jubilation. ABC of Classical Dance] (pp. 5-11). Lan', Planeta muzyki [in Russian].
- Losev, A. F. (1994). *Istoriya Antichnoi Estetiki* [History of Ancient Aesthetics] (Vol. 8, Book 2). Iskusstvo [in Russian].
- Mitrokhina, L. (2018). Gipnoz Russkoi Terpsikhory. Abram Grigor'evich Raskin. Libretto i Stsenarii [Hypnosis of Russian Terpsichore. Abram Grigorievich Raskin. Libretto and Scripts]. *Petersburg Art History Notebooks* [Peterburgskie Iskusstvovedcheskie Tetradi], 49, 169-196 [in Russian].
- Pimenova, I. I. (2013). *Stanovlenie i Razvitie Mirovozzreniya A. L. Volynskogo (1880-e – Nachalo 1900-kh gg.)* [Formation and Development of A. L. Volynsky's Worldview (1880s – early 1900s)] [PhD Dissertation]. RUDN University, Moscow [in Russian].
- Semushkin, A. V. (1985). *Empedokl* [Empedocles]. Mysl' [in Russian].
- Tolstaya, E. D. (2013). *Bednyi Rytsar'. Intellektual'noe Stranstvie Akima Volynskogo* [Poor Knight. Intellectual Journey of Akim Volynsky]. Mosty kul'tury, Gesharim [in Russian].
- Volynsky, A. L. (1896). *Novye Tcheniya v Sovremennoi Russkoi Literature* [New Trends in Modern Russian Literature]. *Severnyi Vestnik* [Northern Bulletin], 12, 2, 233-264 [in Russian].
- Volynsky, A. (1908a, January 29). A. L. Volynskii o Russkom Iskusstve [A. L. Volynsky about Russian Art]. *Obozrenie Teatrov* [Review of Theaters], 16-17 [in Russian].
- Volynsky, A. (1908b, January 30). A. L. Volynskii o Tantsakh Dunkan [A. L. Volynsky about Dancing Duncan]. *Obozrenie Teatrov* [Review of Theaters], 12 [in Russian].
- Volynsky, A. L. (2001). Literaturnye Zametki: Apollon i Dionis [Literary Notes: Apollo and Dionysus]. In Yu. V. Sineokaya (Comp.), *Nitsshe: Pro et Contra* [Nietzsche: Pro et Contra]. Russian Christian Institute for Humanities Publishing [in Russian].
- Volynsky, A. L. (2002). *Stat'i o Balete* [Articles about Ballet]. Giperion [in Russian].
- Volynsky, A. L. (2008). *Kniga Likovanii. Azbuka Klassicheskogo Tantsa* [The Book of Jubilation. ABC of Classical Dance]. Lan, Planeta muzyki [in Russian].